

Elevorganisasjonenes høringsuttalelse til NOU 2015:8 Fremtidens skole. Fornyelse av fag og kompetanser.

Det vises til Kunnskapsdepartementets høringsbrev om NOU 2015:8 Fremtidens skole fornyelse av fag og kompetanser, datert 17. juni 2015. Elevorganisasjonen takker for muligheten til å komme med innspill. Vi beklager at høringsuttalelsen kommer 19. oktober. Viser til mailkorrespondanse med departementet 28. og 29. september og håper vår høringsuttalelse vil bli tatt med i den videre behandlingen.

Innledning

NOU 2015:8 Fremtidens skole har vurdert grunnopplæringens fag opp mot krav til kompetanse i et fremtidig samfunns- og arbeidsliv. Elevorganisasjonen mener utvalget har levert en god utredning med forslag som vil skape positive endringer i den norske skolen.

Elevorganisasjonen er en organisasjon av, med og for elever. Vi har over 400 medlemsskoler, og arbeider med å fremme elevers interesser, og for å få verdens beste skole. For at den norske skolen skal nå det målet er vi avhengig av at elevene lærer seg relevant kompetanse, ikke bare for fremtiden, men også for nåtiden. Det er viktig at skolen ikke begrenser sine ambisjoner til at elever skal prestere best mulig på eksamen etter endt skoleløp, men at skolen skal gi elevene kompetansen nødvendig for å delta i samfunnet mens man går på skolen. Vi håper regjeringen deler Elevorganisasjonens ambisjon om at skolen vår skal bli verdens beste.

NOU 2015:8 foreslår en rekke endringer i måten å tenke og utøve skole på. Elevorganisasjonen ønsker denne debatten hjertelig velkommen. Vi mener det var viktig at Ludvigsenutvalget ble nedsatt, og at mandatet de fikk var dekkende for å peke på hvordan skolen skal se ut i fremtiden. Hovedutredning foreslår en skolen som for den enkelte elev vil gi mer relevant opplæring, økt grad av valgfrihet og et vurderingssystem som tar hensyn til skolens kompetansebegrep. Dette er alle endringer som vil løfte skolen, og gi elever bedre læring.

Elevorganisasjonen vil takke Ludvigsenutvalget for et god prosess med utformingen av NOU 2015:8. Åpenheten utvalget har praktisert blant annet gjennom blogg har gjort det mulig for organisasjoner å komme med innspill underveis i prosessen. Selv om Elevorganisasjonen mener at det burde vært representanter for elevene representert i utvalget, mener vi at mange av våre innspill er tatt hensyn til i NOU-en, og takker utvalgets åpenhet for dette. Vi mener det er viktig at elevers interesser og meninger blir ivaretatt også i arbeidet videre med utformingen av fremtidens skole.

Elevorganisasjonen støtter helheten i NOU 2015:8 og ønsker å påpeke at enkeltelementene som foreslås i seg selv ikke vil være nok, men at man må se på utvalgets forslag som en helhet. Vi mener ikke tiden er inne for nok en skolereform, men at endringene bør skje gradvis og i samråd med sektoren. I denne høringsuttalelsen vil vi peke på enkelte av forslagene fra Ludvigsenutvalget. Våre kommentarer følger kapitteloverskriftene i hovedutredningen.

Kapittel 2 Kompetanser i fremtidens skole

Kompetansebegrepet og områdene

Elevorganisasjonen har lenge etterspurt rom for dybdelæring, valgfrihet i skolehverdagen og en skole som vil være mer relevant for eleven. Vi støtter innføringen av det nye kompetansebegrepet og kompetanseområdene som utvalget foreslår og understreker viktigheten av at fagene underlagt fagområdene sees i sammenheng.

2.2.4 Kompetansebehov

Elevorganisasjonen er enige i kompetansebehovet utvalget skisserer i delkapittelet 2.2.4. *Kompetansebehov*, men mener samtidig at utvalget ikke tydeliggjør behovet for praktisk- og yrkesrettet kompetanse.

For at elever skal være godt nok rustet til fremtidens utfordringer trengs det i større grad praktiske fag og praktisk læring i grunnskolen enn vi finner i dag. Skolen må sørge for at elevene får utforske hva som venter dem i arbeidslivet. Elevene må derfor bli eksponert for mangfoldet som finnes av studie- og yrkesretninger, også i grunnskolen. Dette kan blant annet gjøres ved hjelp av valgfag og utplassering.

Det er imidlertid ikke slik at praktiskrettet undervisning bør begrenses til de tradisjonelle praktiske og estetiske fagene. Et resultat av dagens teoritunge skole er blant annet at jenter gjør det gjennomgående bedre enn gutter i samtlige fag, andre enn kroppsøving.¹ Behovet for praktiskrettet kompetanse finner vi også i de tradisjonelt teoretiske fagene, og Elevorganisasjonen ønsker å understreke behovet for at hele opplæringen blir praktiskrettet.

2.2.5 Kompetanseområder

Fagovergripende kompetanser

For å skape en relevant undervisning, som følger samfunnets utvikling, er det nødvendig at fagovergripende kompetanser blir en del av skolehverdagen. Dette er ikke bare fordi elever trenger denne type kompetanse når de skal ut i arbeidslivet, men også for at skolen skal være en arena der alle kan utvikle seg. Den skolen vi har i dag legger i stor grad opp til en akademisk tankegang og fremgangsmåte i alle fag, selv i de praktiske fagene. Vi ønsker at de fagovergripende kompetansene skal føre til at både elever og lærere verdsetter ulike måter å tenke og handle på.

Digitalisering og digital kompetanse

Vi vil fremheve viktigheten av det utvalget legger frem om digitale ferdigheter og digital kompetanse. Dagens samfunn utvikler seg i en retning hvor det å inneha digitale ferdigheter er helt essensielt for å klare seg i både samfunns- og arbeidslivet. For at elevene skal få økt digital kompetanse er det viktig at dette ses på som en

¹ <http://www.ssb.no/kargrs/>

fagovergripende kompetanse, som skal være synlig i skolemiljøet der det er relevant.

En skole som tar i bruk flere digitale hjelpemidler vil gjøre hverdagen enklere for alle som er på skolen. Det vil blant annet gjøre at informasjonsflyt mellom de ulike leddene i skolen bedres betydelig. Dersom man lykkes med å implementere det digitale, vil det kunne få bukt med mange av de tidstyvene som stjeler verdifull tid fra lærere i dag. Å digitalisere skolen vil også sette krav til infrastruktur. Det betyr at man må ha nok digitale enheter til elevene samt et godt bredbånd som kan takle presset det blir utsatt for. Dette må ligge på plass for at digitaliseringen skal fungere.

Ved å ta i bruk digitale læremidler og å satse på IKT i skolen har man betydelige muligheter for å gi reel tilpasset opplæring slik elever har krav på. Det gir nye muligheter for læring og mange ulike plattformer som kan tas i bruk for god læring. Det stiller krav til etter- og videreutdanning eller annen kursing slik at skoleeiere, skoleledere og lærere vet om de teknologiske mulighetene og hvordan de kan brukes på en læringsfremmende måte. Det må også finnes ressurser til at skolene kan digitale læremidler hos flere aktører, slik at lærerne og elevene har større frihet når det undervises.

Tilrettelegging for synlige og usynlige funksjonshemninger

Elevorganisasjonen mener at de fagovergripende kompetansene vil bidra til at de som i dagens skole har lærervansker vil få det enklere i en skole som retter seg etter de kompetanseområdene som utvalget foreslår. Når det er sagt understreker vi viktigheten av at skolen fatter og følger opp enkeltvedtak i saker som omhandler elever med særskilte behov, og kontinuerlig tilrettelegger skolehverdagen for de med funksjonshemninger.

Etter henstilling fra opplæringslova §9a-3 tredje ledd skal skolen treffe enkeltvedtak uansett omfanget av saken.

«Det settes større fokus på bruk og oppfølging av enkeltvedtak i behandling av saker som omhandler elever med særskilte behov.»

«Alle rådgivere må etterutdannes i særskilt tilrettelegging, noe som også må tilbys til faglærere.»

Internasjonal og demokratisk forståelse

Elevorganisasjonen er opptatt av at norsk ungdom skal få en økt forståelse for internasjonale problemstillinger og relasjoner. Det er spesielt viktig for elevers evne til kritisk tankegang, forståelse av verdenssamfunnet og rollen Norge har i verden.

Vi stiller oss positive til at utvalget tar opp demokratisk kompetanse som en del av kompetansebegrepene. Skolen skal være en nøytral læringsarena der elevene skal få innblikk i verdenssamfunnet og den nasjonale utviklingen. Demokratisk forståelse er viktig både for å forstå det norske samfunnet, men også det internasjonale. Barn og unge trenger en skole som både lærer dem å forstå demokratiet teoretisk og som også gir rom for at de kan ta del i demokratiet i praksis. Et velfungerende elevdemokrati vil gi elevene mulighet til å

prøve ut demokratiske prosesser, og en forutsetning for en tilstrekkelig god opplæring i demokratisk kompetanse.

Demokratisk forståelse handler ikke bare om valg eller andre demokratiske prosesser. Det handler også om samtidsforståelse, historie og utvikling. Derfor kan læren om demokrati implementeres i alle fag. Vi støtter utvalgets forslag om å gjøre demokratisk kompetanse til en fagovergripende kompetanse.

Kapittel 3 Fornyelse av skolefagene

Eleorgorganisasjonen mener at målrelatert undervisning er bra. Med et bredt kompetansebegrep og en forståelse for egen læring mener vi det vil bidra til at elevene bedre vil forstå hensikten ved kompetansemålene. Når det er sagt vil det være viktig med en jevnlig fornyelse av fagene og kompetansemålene. Kompetansemålene bør utformes slik at undervisningen kan tilpasses aktuelle samfunnsendringer og utviklingstrekk.

3.2.5 Fellesfagene

Eleorgorganisasjonen har lenge etterspurt en mer relevant undervisning i fellesfagene på fag- og yrkesopplæringen. Vi viser til at også Ludvigsenutvalget konkluderer med at lite relevant undervisning på yrkesfag er noe av årsaken til lave elevresultater og manglende motivasjon. Vi tror en mer relevant skolehverdag i videregående vil øke motivasjonen til alle elever.

Hvis grunnskolen åpner for mer dybdelæring og valgfrihet tidlig i skoleløpet vil elevene være bedre rustet til å møte en mer selvstendig og relevant hverdag på videregående. Det er naturlig å tenke seg at det vil skje endringer i videregående skole hvis det også skjer endringer i grunnskolen. Vi mener at relevante fellesfag bør være en del av skolefornyelsen tidlig i prosessen.

Vi stiller konsekvensvis spørsmål ved mengden fellesfag og mindre rom for valgfag, spesielt ved yrkesfaglige linjer. Det er nødvendig at undervisningen på yrkesfag holdes relevant og fornyes kontinuerlig, både fellesfagene og programfagene, slik at elevene klarer å møte standarden som finnes i yrkeslivet. For eksempel trenger engelskfaget å gjøres mer relevant for yrkesfaglige linjer ved å ta inn engelske fagbegreper.

Allmennutdanningen

Allmennutdanningen skal sørge for at alle har en felles grunnleggende opplæring. I dag strekker allmennutdanningen seg fra barneskolen til og med fullført studiespesialiserende utdanningsløp. Dette inkluderer ikke fag- og yrkesutdanning. Likevel ser man behov for å fortsette allmennutdanningen på disse studieløpene, eksempelvis ved å legge stor vekt på norsk, matte og engelsk.

Videregående opplæring er i dag valgfritt. Derfor må allmennutdanningen finne sted i grunnskolen slik at det sørges for at alle har de samme mulighetene etter endt skoleløp. Fellesfagene i dagens skole må bli mer relevant for utdanningsløpet og det må åpnes for mer valgfrihet og spesialisering.

3.2.6 Valgbart innhold i skolen

Elevorganisasjonens erfaring med valgfag i ungdomstrinnet har vært positiv. Vi ønsker at skolen skal åpne for mer valgfrihet tidligere i grunnskoleløpet. Valgfagene på ungdomstrinnet har åpnet for at elever tidligere kan teste og utvikle sine interesser, noe som hjelper elevene med å velge videre på videregående. Dessuten bidrar de til en mer relevant opplæring for den enkelte elev.

I fag- og yrkesopplæringen har man «prosjekt til fordypning». Målet med dette faget er at elevene skal kunne gå i dybden på tvers av læreplanmål, samtidig som man får innsyn i arbeidslivet. Dette er en ordning som kunne blitt brukt allerede fra barnetrinnene i grunnskolen, med hovedfokus på utplassering i ulike yrkesretninger som elevene selv ønsker å utforske. Som nevnt tidligere vil utplassering sørge for at elevene får et større innblikk i yrkesretningene som finnes, samt se deres interessefelt i praksis.

Hospiteringsordningen vil bidra til at elevene får en smakebit av hva som venter dem på videregående, samt hvilken utdanningsretning som vil passe best for den enkelte. Hospiteringsordningen bør derfor utvides. Dersom dette skal vurderes på bekostning av noe i dagens timeplan, anser Elevorganisasjonen hospiteringsordningen som viktigere enn «utdanningsvalg». Dersom elevene får en fot innenfor utdanningsløpene allerede i grunnskolen vil antall feilvalg minke, som igjen vil føre til mindre frafall.

Elevorganisasjonen ønsker større tilrettelegging for å kunne ta videregående fag på ungdomstrinnet, såkalt forserte løp. Vi mener dette vil bidra til økt motivasjon og sammen med å beholde elevenes ordinære klasser ivareta aspekter som sosial og faglig modning.

Styrking av rådgivningstjenesten

Hvis en skal åpne for større valgfrihet enten i eller av fag trenger man en styrking av rådgivningstjenesten. Læreren skal ha en sentral rolle i elevenes rådgivning. Kontaktlærer og lærer må få opplæring i yrkes- og utdanningsvalg, slik at også lærere er i stand til å ha en sentral rolle i elevenes rådgivning. Rådgivningstjenesten må styrkes gjennom bedre samarbeid mellom rådgivere på de forskjellige skolene. Det må også settes fokus på overgangen mellom ungdomsskolen og den videregående opplæringen ettersom mye av frafallet skjer ved denne overgangen.

Elevorganisasjonen vil at utdanningsmulighetene for rådgivere skal utvides. Flere institusjoner skal tilby rådgiverrelevant utdanning, og etterutdannings-muligheter skal tilbys til alle skolerådgivere som ønsker det.

Kapittel 4 Læreplanmodell

4.2 Læreplaner og veiledningsressurser

Elevorganisasjonen stiller seg positive til den tredelte modellen utvalget foreslår. Med kompetansebegrepet og kompetanseområdene hovedutredningen presenterer mener vi det er nødvendig for å sikre kompetanse hos elevene. Vi tror en nasjonal lærerplan vil lette noe av presset til lærerne og åpne for at de heller kan fokusere på tilpasning av pensum til sin elevgruppe. Hvis de fagovergripende kompetansene bli implementert i skolen mener Elevorganisasjonen at en nasjonal lærerplan er uunnværlig. Det er en kompleks oppgave å

vurdere sosiale og emosjonelle kompetanser, og hvis skolene skal få bestemme lokalt hvordan de skal vurderes og vektas i de forskjellige fagene er vi redd for at det vil utvikle seg store skiller på tvers av fylkes- og kommunegrensene.

Selv med en nasjonal lærerplan og færre kompetansemål ønsker vi rom for at elevene kan selv bestemme hvordan de ønsker å jobbe med pensumet. Elevtinget, vårt landsmøte, vedtok i 2015 at de ønsket at elevene skulle få større frihet ved valg av kilder og læringsmetoder. Eleverorganisasjonen mener at dette kan være en god måte å sikre relevant undervisning og dybdelæring hos elevene.

Vi ser et behov for å ha færre kompetansemål i skolen. Norske elever kjenner seg igjen i beskrivelsen av en skolehverdag preget av høyt tempo, og stofftrengsel. Det blir et problem dersom mengden kompetansemål hindrer dybdelæring.

Kapittel 5 Undervisning og vurdering

5.1 Undervisning som fremmer læring

Eleverorganisasjonen er ikke i mot en vurdering av sosiale og emosjonelle ferdigheter, men mener at dagens vurderingsform må videreutvikles for å oppnå en rettferdig vurdering. Vi vil også understreke at dersom sosiale og emosjonelle kompetanser skal vurderes må vurderingene sees i sammenheng med den helhetlige vurderingen.

Vi ønsker at egenvurderingen vektas i større grad, spesielt når det kommer til en vurdering av sosiale og emosjonelle kompetanser. For at elevene skal kunne utvikle seg og forstå forbedringsområdene er man avhengig av at de får ta større del i vurderings situasjonene enn det legges opp til i dag.

5.2.2 Videreutvikling av underveivurdering

Eleverorganisasjonen vil at underveivurdering skal ha en større plass i skolen enn i dag. For å sørge for god progresjon i fagkunnskaper samt utvikling av metakognisjon og selvregulering trengs det jevnlig og fremoverrettede tilbakemeldinger. Underveivurdering er et godt verktøy for læring om det brukes på en konstruktiv og fremoverrettet måte.

I dag opplever elevene en skole som i økende grad ikke gir mulighet til å kunne prøve og feile. Det må komme tydeligere frem hva som vurderes og ikke minst hvorfor man blir vurdert. Foretas vurderingen for å skaffe vurderingsgrunnlag eller vurderes det for at elevene skal kunne utvikle ferdighetene sine? Det er viktig å legge tilrette for at elevene kan få utforske, prøve nye ting og utvikle seg selv uten at det skal settes karakter på alt en foretar seg som elev.

5.2.3 Videreutvikling av standpunkt vurdering og eksamen

Vi støtter utvalgets forslag om å se på fornyelse av standpunkt vurdering og eksamen. Eleverorganisasjon ønsker aktivt å delta i dette arbeidet.

Elevorganisasjonen mener at dagens system for underveis- og sluttvurdering ikke er tilfredsstillende. Dagens eksamensordning og praksis for fastsetting av standpunkt karakterer beskytter ikke elevenes rettsikkerhet i tilstrekkelig grad, og gir grobunn for varierende praksis rundt fastsetting av karakterer på skolene. Det må innføres et nytt vurderingssystem som ivaretar elevenes rettsikkerhet, gir elevene en vurdering som fremmer læring, samt sikrer en lik og rettferdig karaktersetning på alle skoler.

Alle tilegner seg ikke kunnskap på samme måte, og alle får ikke vist frem kunnskapen sin på samme måte. Det er derfor positivt at man prøver ut nye vurderingsformer for eksamen. Det er viktig at utprøvingen skjer i samarbeid med elevene og lærlingene. Det skal være valgfritt om eleven vil gjennomføre skriftlig eksamen digitalt, ved bruk av tekstbehandlingsprogram, eller for hånd. Denne ordningen bør gjelde for alle elever.

5.2.4 Relasjonen til andre vurderingsordninger

Elevorganisasjonen mener at orden- og oppførselskarakteren ikke skal bli brukt som et sanksjonsmiddel, men heller være en veileder og et verktøy for å gi konstruktive tilbakemeldinger til en elev. Hvis orden- og oppførselskarakteren skal videreføres mener vi at det skal gis en skriftlig redegjørelse for vurderingsgrunnlaget i orden og atferd ved slutten av hver termin og ved eventuell nedsettelse av karakteren. Både elever og lærere skal ha en grundig orientering som forklarer praksis for hva som påvirker ordens- og atferdskarakterene til den enkelte elev.

Man bør samtidig se på om denne karakteren fortjener livets rett i en fremtidsskole, hvor sosiale og emosjonelle kompetanser er integrert i kompetansebegrepet.

Undervisningsevaluering

Elevorganisasjonen mener det er viktig at det skal finnes ordninger der elever kan gi anonyme tilbakemeldinger på lærers undervisning. Vi ønsker derfor at det gjennom samarbeid mellom elever, lærere og rådgivere utvikles et system der elevene på en trygg og anonym måte kan vurdere sin undervisning.

Med de komplekse kompetanseområdene som utvalget foreslår er det nødvendig at elevene har mulighet til å gi en profesjonell tilbakemelding på undervisningen. Avdelingsleder med personalansvar for den enkelte lærer skal ha tilgang til resultatene av evalueringen, men ikke ha muligheten til å gå inn på svarene til den enkelte elev.

Kapittel 6 Implementering

6.2.1 Lærerutdanningen

Utvalgets krav til fremtidens lærer er store. Det skal blant annet legges tilrette for den enkelte elevs, samt elevgruppers forutsetninger, ta hensyn til den enkeltes følelser, relasjoner og motivasjon og lære elevene metakognisjon og selvregulering. Samtidig opplever elevene i dagens skole at lærerne ikke tilbyr tilpasset opplæring i tilstrekkelig grad.

Kriteriene som utvalget skisserer krever en lærer som har mer kompetanse og større kapasitet enn dagens lærer. Etter- og videreutdanning er et viktig steg i riktig retning. Likevel må de største ressursene inn i lærerutdanningen. Elevorganisasjonen stiller seg svært positive til en mastergradutdanning.

Videre er det essensielt at lærer- og lektorutdanningen utvikler og fornyer seg i takt med samfunnet.

Fremtiden trenger kvalifiserte fagpersoner som kan løfte skolen som institusjon og elevenes kompetanse og skaperlyst til og alltid være ét steg forran.

6.3 Lokalt arbeid med lærerplaner

Det viktig at læreplanen fortsatt har rom for valg av arbeidsmåter og metoder slik at man får en god og lokal tilpassing. Man må sørge for at de lokale læreplanene blir en ressurs og ikke en tidstyv. Da er det essensielt at det utformes en presisering i regelverket av skoleeierens ansvar for å tilrettelegge for kvalitet og prosesser i det lokale læreplanarbeidet, slik NOU 2015:8 foreslår.

På vegne av Elevorganisasjonen,

Kristoffer Hansen
Leder

Ronja Gulbrandsen
Nestleder